

ראש השנה כג

משה שווערד

1. ספר שפתי חכמים

והוי"ק. וליכאורי' נשנה זו דנשיאלין נשואות-היה ליי לשנויי' לטעיל צפיק ראשון (דף י"ח ע"א) קודם ונתינתן על שמה חדשים "השליח" יולאין, וי"ל נחום דלגה לכונן מרתי. ונתינתן צלשונה צהדי ווי"ק: ב"ש"א"י נשואות. פי' מוליקין דליקה,

2. ספר שפתי חכמים

גדול (קול רנו): ב"ש"ה"ר"ו הכותים התקינו סיווי שלוחין יולאין. וצירושלני מפורש "דבני התקין כן עיי"ש. ואפשר דבני ססידר הנשנה נפני ענותוהו נקט לשון "התקינו שלא להלכות התקין צעננו, אלא צנים דינו ווי"ק: כלונסאות

3. רש"ש על ראש השנה דף כב/ב

במשנה משקלקלו הכותים. כאן א"א לפרש כפרש"י לעיל ד"ה להטעות את החכמים דהא בירושלים אשר שם קדשו אה"ח ניפו את העומר ביום ב' וכן קרבני עצרת. אלא שלא היתה כוונתם רק להטעות את ישראל שלא יעשו המועדות במועדם. ולכן לעיל אמר בייתוסים וכאן כותים. והתוי"ט נראה שלא הרגיש בזה:

4. הערות הגרי"ש אלישיב מסכת ראש השנה דף יח עמוד א

דברי המאירי דהמשואות היו רק לצד בבל משנה. וכשהיה ביהמ"ק קיים וכו'. והקשה המאירי הרי בזמן המקדש היו משיאין משואות, כדלהלן פ"ב כ"ד ב. ותירץ דהמשואות היו רק לצד בבל, אבל לסוריא ושאר מדינות הרחוקים שבצדדין לא היו משיאין משואות, ולשם היו שלוחין יוצאין לעולם, ולכך תנן להלן שבהן השלוחין יוצאים לסוריא.

5. הערות הגרי"ש אלישיב מסכת ראש השנה דף כב עמוד ב

אי משואות עדיפי משלוחים
בראשונה היו משיאין משואות. ופירש"י ולא היו צריכים לשכור שלוחים משמע מדבריו דמסיבה זאת שצריכים להוציא ממון מתחילה לא שלחו אלא השיאו משואות שאין בזה חסרון כיס. ולכאורה תיפו"ל דבהשאת משואות אפשר לידע שר"ה אינו שני ימים מה שלא שייך להודיע ע"י שלוחים, ובשלמא לגבי שאר חדשים אפשר דלא היו מגיעים עם סימן המשואות יותר ממה ששלוחים היו באים אבל לתשרי ודאי יש נפק"מ. וצ"ל דאה"נ ורש"י בא לכאר מדוע שאר חדשים השיאו משואות ולא שלחו שלוחים, וע"ז ביאר דהוה משום חסרון כיס.

6. רש"י מסכת ראש השנה דף כב עמוד ב

את הגולה - בני בבל אנשי פומבדיתא, והמה מודיעין לכל בני מדינת בבל.

7. ספר בניהו בן יהודע על ראש השנה דף כב/ב

מביאין כלונסאות של ארז ארוכין. נראה לי בס"ד היו מדקדקין להביא של ארז דוקא לסימן טוב שבו נמשלו הצדיקים דכתיב [תהלים צ"ב י"ג] צדיק כתמר יפרח כארז בלבנון ישגא. גם ארז גימטריא ר"ח שהוא ראשי תיבות ראש חודש דידעיה זו היא על קביעות ראש חודש. וגם מביאים קנים שנמשלה בהם החכמה ועצי שמן שהוא כינוי לחכמה, כי דבר זה נמסר ביד החכמים בעלי חכמה, גם עץ דא תלמיד חכם כנזכר בתיקונים. ונעורת של פשתן שהוא סוד הגבורה ושריפתו רמז למיתוק הגבורות והדינין:

8. תוספות מסכת ראש השנה דף כב עמוד ב

מוליך ומביא מעלה ומוריד - בירושלמי משמע כדי שלא יטעו לומר שהוא כוכב דא"ר אסי חזינא כוכבא דנחית וסליק חזינא כוכבא דאזיל ואתי.

9. טורי אבן מסכת ראש השנה דף כב עמוד ב

אמלא לא עבדי מ"ט. ק"ל למה להו למיעבד אמל' נמי כיון דעבדי אהסר לחוד ממילא כי לא עבדו ידעי דמלא הוא ואטרוחי ב"ד בכדי למה. וי"ל אע"ג דבחדא סגיא ואידך ממיל' ש"מ. היכא דאפשר לא סמכינן עלה מפני חומר המועדו' ועוד שהם מסורים לכל אפי' לע"ה ונשים שלא יבואו לידי טעות. תדע דהא לבתר שתקנו שיהי' שלוחי' יוצאין נפקי בין אמלא בין אהסר ולא סגי בחד מינייהו ואידך ממילא ש"מ א"ו כדפי', וכבר כתבתי מזה בפ"ק במתניתין דעל ו' חדשים:

10. טורי אבן מסכת ראש השנה דף כב עמוד ב

היו משיאין משואות. נ"ל דעל כל חדשי השנה היו משיאין אע"ג דאין שלוחין יוצאין אלא על ו' חדשים לבד כדתנן בפ"ק. מ"מ בזמן משואות היו משיאין על כל חדשי השנה משום ביטול מלאכה לעם ב' ימים בכל ר"ח דאין הנשים עושות בו מלאכה כמו שאפרש בגמ':

11. תוספות מסכת ראש השנה דף כג עמוד א

והא דלא עביד במוצאי שבת איתנוסי איתנוסו - וא"ת והשתא נמי דלא עבדו אמלא כלל כי מיחל ר"ח מלא בשבת יאמרו האי חסר הוא והאי דלא עביד למוצאי שבת איתנוסי דאיתנוסו וי"ל דהיכא דודאי עבדי לעולם משואות בין אמלא בין אהסר כי לא עבדי כלל ודאי תלו באונס אבל השתא דזימנין עבדי וזימנין לא עבדי כי לא עבדי השתא במוצאי שבת לא תלו באונס אלא במילתא דשכיחא.

12. רש"י על ראש השנה דף כג/א

דאיתנוסי - בשכרות של משתה השבת:

13. שערים מצויינים בהלכה

איתנוסי משכרות של סעודת שבת. ונראה דמשום חומר זמני המועדות שלא יבואו לידי טעות ח"ו, חששו גם על דבר שאינו שכית, דהרי קי"ל דהולכין אחר הרוב, ולענין יוחסין צריך תרי רובא כדאיתא במס' כתובות (סופ"ק), וזהו משום חשש ממזרות פסולי כהונה, וראיה עוד לזה דהרי משום פע"א שקלקלו עשו תקנה שלא לקבל עדות החודש אלא מן המכירין, וגם העדות שמעידין על העד מחלל את השבת, כמו שכתבו התוס' לעיל (כב. ד"ה מחללין, וד"ה משלחין).

14. תוספות מסכת ראש השנה דף כג עמוד א

משום בטול מלאכה לעם שני ימים - פירש בקונטרס אין לך ר"ה שאין מתבטלין בני גולה ממלאכה ב' ימים בין אמלא בין אהסר אבל כי עבדי אהסר ידעי שביום שלשים נקבע ויעשו מלאכה למחר ולחנם דחק לפרש ר"ה דאכל ר"ח קאי כי לא היו רגילין לעשות מלאכה בר"ח כדאמרינן בפרק הקורא את המגילה עומד (מגילה דף כב:) ושאיין בו ביטול מלאכה לעם כגון ר"ח וחולו של מועד קורין ארבעה ורגילין לומר שהוסיף המקום י"ט לנשים בר"ח בשכר שלא נתרצו על מעשה העגל כשאמר להם אהרן (שמות לב) פרקו נזמי הזהב אשר באזני נשיכם וגו' ויתפרקו כל העם וגו' אשר באזניהם אבל דנשיהם לא הביאו שלא רצו הנשים ליתן.

15. הערות הגרי"ש אלישיב מסכת ראש השנה דף כג עמוד א

ר"ח יום טוב לנשים ומנהג ביטול מלאכה מדרבנן ואי שייך בזה ספיקא דרבנן לקולא משום ביטול מלאכה וכו'. ופירשו התוס' דאכל ר"ח קאי כי לא היו רגילין לעשות מלאכה בר"ח וכו', ורגילין לומר שהוסיף המקום י"ט לנשים בר"ח בשכר שלא נתרצו על מעשה העגל, ומוסיף אחד מן האחרונים דלפ"ז גם הלויים שנתנזרו ממעשה העגל ה"נ שהוסיפו

להם יום טוב דהיינו ר"ח ויותר מזה מבואר בפרקי דר"א דכל מועד נקבע ע"ש אחר, בפסח כנגד אברהם עצרת כנגד יצחק וסוכה כנגד יעקב ושנים עשר חדשים כנגד שבטי קה, וכיון שחטאו נלקח מהם וניתנה לנשים, וא"כ שבט לוי שלא חטאו, א"כ נשאר להם מעיקרא. והקשה הטור"א הא כיון דר"ח אינו אלא מנהג של ביטול מלאכה ואינו אלא דרבנן, א"כ מה ביטול מלאכה יש כאן, הא כיון דלדידהו הוה ספק דרבנן, ואזלינן בהו לקולא, נמצא דלא ביטלו ממלאכה מספק, ותירץ הטור"א דהא דאמרינן ספק דרבנן לקולא היינו היכא דלא עקר לה לגמרי, אבל כאן אם יאמר ספק דרבנן לקולא יעבור לגמרי דיום הראשון יעשו מלאכה מספק, וכן יום השני נמצא עוקר אתה לגמרי דין דרבנן, והרי ממ"נ יום אחד אסור במלאכה, ולכן כאן מחמירים לגמרי, וכהאי מילתא כתב הר"ן בפסחים [כ"ג. ג. מדפי הרי"ף] דמספק"ל להגמ' שם אם בתרי כסי קמאי דד' כוסות בעינן הסיבה או בתרי כסי בתראי ואסיקנא דכיון דמספק"ל כולהו צריכא הסיבה, וכתב הר"ן ואף על גב דבעלמא קיי"ל איפכא דכל ספקא דרבנן לקולא, הכא ע"כ בעי למיעבד הסיבה בכולהו דאי ניזיל לקולא אמאי נקיל בהני טפי מהני, ואי נקיל בתרווייהו הא מיעקרא מצות הסיבה לגמרי.

16. חדושי הר"ן על ראש השנה דף כג/א

גזרה משום בטול מלאכה לעם. פירש"י ז"ל אין לך ראש השנה שלא היו מתבטלין בני הגולה ממלאכה שני ימים בין אמלא בין אחסר, והוצרך לפרש כן משום דבשאר ראשי חדשים ליכא ביטול מלאכה, ואין צורך דאפילו בשאר ראשי חדשים היו רגילין שלא לעשות מלאכה לעם וכדאמרינן בפ' הקורא את המגילה עומד ושאין בו ביטול מלאכה לעם כגון ראשי חדשים וחולו של מועד קוראין ארבעה, אלמא לא היו נוהגין לעשות מלאכה בר"ח, ובפרקי דר' אליעזר אמרו שהוסיף הקב"ה י"ט לנשים בר"ח על שלא נתרצו במעשי העגל כדכתיב ויתפרקו את נזמי הזהב אשר באזניהם אבל נשיהם לא הביאו שלא נתרצו בכך:

17. טור אורח חיים סימן תיז

גרסינן בפרק אין נערכין ר"ח אינו אסור בעשיית מלאכה ואיתא נמי בפרק קמא דמ"ק ר"ח יוכיח שיש בו קרבן מוסף ומותר בעשיית מלאכה והא דאיתא במגילה ושאין בו ביטול מלאכה לעם כגון ר"ח וחולו של מועד אלמא שאסור בעשיית מלאכה דקאמר מפני שאין בו ביטול מלאכה אם ישהו בב"ה תקנו להוסיף אחד ולקרות ד' בתורה ההיא לנשים קאמר מפני שהנשים בטלות בו ממלאכה וה"נ איתא בירושלמי הני נשי דנהיגי דלא למיעבד עבידתא בריש ירחא מנהגא ואיתא בפרק מ"ד מפרקי דר' אליעזר לפי שלא רצו נשים ליתן נזמיהן לבעליהן במעשה העגל לכך נתן להן הקב"ה שכרן שיהו משמרות ר"ח יותר מהאנשים ושמעתי מאחי הר"י טעם לדבר לפי שהמועדי נתקנו כנגד אבות פסח כנגד אברהם דכתיב (בראשית יח) לוישי ועשי עוגות ופסח היה שבועות כנגד יצחק שתקיעת שופר של מתן תורה היה בשופר מאילו של יצחק:

סוכות כנגד יעקב דכתיב (בראשית לד) ולמקנהו עשה סוכות וי"ב ראשי חדשי השנה שגם הם נקראים מועדים כנגד י"ב שבטים וכשחטאו בעגל נטלו מהם ונתנו לנשותיהם לזכר שלא היו באותו חטא:

18. הערות הגרי"ש אלישיב מסכת ראש השנה דף כג עמוד א

ר"ח יום טוב לנשים ומנהג ביטול מלאכה מדרבנן ואי שייך בזה ספיקא דרבנן לקולא משום ביטול מלאכה וכו'. ופירשו התוס' דאכל ר"ח קאי כי לא היו רגילין לעשות מלאכה בר"ח וכו', ורגילין לומר שהוסיף המקום י"ט לנשים בר"ח בשכר שלא נתרצו על מעשה העגל, ומוסיף אחד מן האחרונים דלפ"ז גם הלויים שנתנזרו ממעשה העגל ה"נ שהוסיפו להם יום טוב דהיינו ר"ח ויותר מזה מבואר בפרקי דר"א דכל מועד נקבע ע"ש אחר, בפסח כנגד אברהם עצרת כנגד יצחק וסוכה כנגד יעקב ושנים עשר חדשים כנגד שבטי קה, וכיון שחטאו נלקח מהם וניתנה לנשים, וא"כ שבט לוי שלא חטאו, א"כ נשאר להם מעיקרא.

19. שו"ע אורח חיים - סימן תיז

(א) ר"ח מותר בעשיית מלאכה, והנשים שנוהגות שלא לעשות בו מלאכה הוא מנהג טוב: הגה - ואם המנהג לעשות מקצת מלאכות ולא לעשות קצתן, אזלינן בתר המנהג (ב"י):

20. תוספות מסכת ראש השנה דף כג עמוד א

ארבעה מיני ארזים - תימה דבפרק לולב הגזול (סוכה דף לז. ושם) א"ר יהודה סוכה אינה נוהגת אלא בארבעה מינים שבלולב ופריך עלה מהא דמכשר ר"י לסכך בנסרים של ארז שאין בהם [ארבעה על ארבעה] ומשני מאי ארז הדס כדאמר רבה בר רב הונא י' מיני ארזים הן והשתא לרב יהודה אמר רב דאמר ארבעה ותו לא מאי איכא

למימר ושמא הכא לענין מקח וממכר פליגי אבל כולהו מודו דעשרה מיני ארזין הן ובירושלמי חשיב עשרים וארבעה.

21. מהרש"א על ראש השנה דף כג/א

ואינו מלמדה כו'. לפי שההדס בריחו הוא רמז על בעלי תורה כדאיתא במדרשות גם בפיוט דחג הסוכות וזה הלמד ואין ריח תורתו יוצאת לאחרים ה"ז הוא כהדס שהוא במדבר שאין שם מי שנהנה מריחו וא"ד כל הלומד תורה ומלמדה במקום שאין ת"ח אחר שיכולין ליהנות מריח תורתו ה"ז דומה להדס אחד במדבר שאין ההדסים מצוים שם והבאים לשם חביב להם זה ההדס יותר מבישוב שההדסים שכיחין ומצוים שם והנך מילי לאו אקרא דמייתי קאי דלא אשתעי בהכי:

22. ספר חדושי אגדות חלק ראשון עמוד קכה - מסכת ראש השנה

להדס במדבר. אין אילן יותר נאה כמו הדס שעשוי לריח וחביב ומקובל על הבריות מאוד וכאשר הוא במדבר אין מקובל על האדם והוא לבטלה, וכן הוא מי שלמד תורה ואינו מלמדה, ונפקא מיניה שבא לומר כי עיקר התורה היא השכל מטבעו ללמוד את אחרים ואל"כ הוא לבטלה, כי עצם השכל היא להשפיע לכל, וזה ידוע מצד החכמה, כי השכל מטבעו משפיע לכל לפי שאין לשכל גבול כמו שיש לחומר רק השכל הוא משפיע לכל, ומענין השכל להיות משפיע כמו שאמרנו כי השכל נקרא מקור הברכה והשפע, וכן החכמה העליונה היא מקור הברכה והשפע לכך כל ת"ח החכמה שבו מעצמו עומד להשפיע לאחרים מן החכמה שבו, ולפיכך דומה להדס שלריח הוא עשוי ואין בו תועלת [אם אין] מקבל ממנו תועלת שום נמצא. לכן מי שהוא מלמד תורה לאחרים הוא מתדבק בחכמה עליונה לגמרי, כי הוא משפיע לאחרים כי השפעה לאחרים הוא מצד אמיתת החכמה, לא קבול החכמה לעצמו שזה הוא מצד שהוא חכמה לבד, אבל השפעה לאחר הוא מצד אמיתת החכמה ולפיכך מדריגתו גדולה למאוד יותר מן הלמוד, המלמד תורה היא תורה על השלימות עד שהוא משפיע לאחר, ולא אוכל לכתוב בכתב דבר זה כי הוא דבר עמוק, סוף סוף ת"ח אשר הוא אינו מלמד תורה הוא כמו ההדס במדבר שעיקר ההדס כאשר הוא בשלימותו כאשר [נהנים] ממנו ולא נמצא השלימות האחרון שהוא יותר גדול מכל השלימות אשר לפניו שלא נתן לריח כלל והבן זה:

23. ספר בניהו בן יהודע על ראש השנה דף כג/א

שם דומה להדס במדבר דחביב לכל. נראה לי בס"ד מדבר דנקיט באופן הראשון הוא מדבר שם שאין בו עוברים ושבים ולכן אין הנאה מהדס הנטוע שם, אך מדבר דנקיט באופן זה השני הוא במקום הישוב שהכל עוברים ושבים בו ורק הוא מקום הפקר דכל קרקע שהיא חוץ לגנות ופרדסים נקראת רשות הרבים שהוא מדבר, ובזה הכל נהנים כי הנטוע תוך הגינה מי יוכל להכנס שם כדי שיהנה דרשות היחיד היא.

24. ספר חדושי אגדות חלק ראשון עמוד קכה - מסכת ראש השנה

תחת הנחשת אביא זהב, כנהנה מן ההקדש שצריך לשלם חומש, כן ישלמו הם יותר ממה שלקחו. והטעם [של] התשלומין הנוספות שאז הוא כפרה כי לא יצאו מן החטא רק בזה, והוא כמו סוד החומש להקדש, כי כאשר נהנה מן ההקדש אין תשלומין לו אלא במדריגה יותר גדולה, ולפיכך מוסיף חומש שהוא מדריגה יותר גדולה מזה לגמרי והוא מדריגה אחרת, ולפיכך התשלומין שיש להקדש אינו רק במדריגה עליונה, דזאת המדריגה בעצמה אין תשלומין לה מאחר קודש אין ראוי להנות ממנו. וכן בכל דבר אשר צריך חומש, מפני כי כאשר נהנה מן הדבר אע"ג דשלם סוף סוף הגיע לו הנאה שנהנה מן הקדש הזה, ומה ישלם תחת אשר נהנה דכל הלואה נמי הנאה לאדם, אע"ג דישלם סוף סוף הנאה יש לו, וכאשר ישלם לו יותר מן מה שנהנה אז לא הגיע לו הנאה כלל וכאשר משלם לו החומש הכל משתלם, וכ"כ כאשר יתן לו דבר שמעלתו יותר אז הכל משתלם, כי יתן לו דבר מעולה שאותו דבר שנהנה הוא בכללו לגמרי והוא כולל אותו ובזה הוא כל הנאה שנהנה ממנו, והבן זה היטב מאוד. לכך תחת הנחשות וכו', ביני ביני הווי קיימי.

25. ספר פנים יפות על שמות פרק כב פסוק ה

תחת ר"ע וחביריו מאי מביאין. וכן הוא בחורבן ב"ה דאף שישלמו דמי בנינו בכפלים אינם יכולים לשלם הקדושה הרוחנית שהיה בו ונסתלק בחורבנו, ואין מי שיכול לשלם אלא השי"ת בעצמו שישרה שכינתו לתשלומי מיטב... ויש אופן אחר שהקב"ה מסלק את הצדיק בטרם יבוא הרעה, כדי שלא יתפלל על דורו,

ופרשנו בזה במ"ש דוד המע"ה במזמור ד' ודעו כי הפלה ה' חסיד לו ה' ישמע בקראי אליו, והוא שאמר לאנשי דורו שלא יבטחו שהוא מכפר על דורו, כי סילוק הצדיק הוא מטעם כי ה' ישמע בקוראי אליו, לכן מסלק את הצדיק שלא יבטל את הדין בתפלתו:

26. ספר מאור ושמש - פרשת בא ד"ה יש

יש לדקדק שתיבת כשלחו נראה כמיותר, והיה לו לומר אחרי כן ישלח כלה גרש יגרש אתכם. גם תיבת כשלחו אין לו ביאור כלל. גם תיבת כלה אין לו פירוש כלל, והיה לו לומר כולו. ונראה בזה דהנה עיקר גלות מצרים היה שמצרים שמו כל מגמותם להפריד את ישראל מהשי"ת ולבלבלם שלא יוכלו לעבדו כראוי, וכן עתה בגלות המר הזה, ועל זאת אף אם יביאו כל אילי נביות שבעולם לא יכופר להם, כמו שאמרו בגמרא על פסוק תחת הנחשת אביא זהב תחת רבי עקיבא וחביריו מה יביאו. פירוש תחת מה ששמו מגמתם שישראל יעברו על דברי רבי עקיבא וחביריו מה יביאו שיכופר להם:

27. ספר שפתי חכמים

אזכיר נסתינו ונתקלקנו: ור"ש כל העדים נתכנסין וכו'. מפרש"י דיה חלה משה שרק העדים שצאו "בשעה" נתכנסין שם, אבל ולי הרמז"ס פ"ג מה קידוש החדש ה"ז נשנוע דלא קאי דוקי על העדים שחללו את השנה, אלא אף העדים שצאו צינני "החול" נתכנסין שם, ועוד נשנוע מדבריו דעדים שחללה צאו לבניה ומתקום צ"ד הלכו לחלל הגדולה זו, ושם צודקין אותו עי"ש ונחסי י"ט. ועיי' בהשגה (לקמן כ"ד ע"ח) דמות לוח לצנות היה לו לר"ג צעצלא כחולל בעלייתו וכו', י"ל דר"ג "בחושא חיה" (רש"י לקמן ל"א ע"ג), ומתניתן "עירושלים מירי

28. ספר שפתי חכמים

מלשון העשנה נשנוע שנתחלה "צדקו העדים, ואח"כ עושין להם "סעודות גדולות, וכוון לעשות כן דהא בסעודה שכיחי שכרות, ונפרט בסעודות גדולות, אבל על הרמז"ס פ"ג נקשה" ה"ז נשנוע שנתחלה עשו להם "סעודות גדולות ואח"כ "צדקו אותן עי"ש, ונפרט יש לדייק בלי הרמז"ס דהא דרבי של הרמז"ס ליוזר לתינקט כלשון הנשנה או גמרי וד"ה: ותוירובת גדולות נשנוע להם י"ט

29. ספר שפתי חכמים

נשנוע "השנה" ה"ז נשנוע: וסעודות גדולות עושין להם וכו'. אפשר "סעודות גדולות דהכא, ר"ל שישנו ציניהם מגדולי וחסוני העיר וכפרש"י (בראשית כ"א ח') רעש אברהם "נשנה" גדול ופרש"י שהיו שם גדולי העיר שם ועמד עי"ש אן הכי נמי עשו סעודה לגדולה ולחסינות. א"ג נקט כאן "צעידי החולט

30. הערות הגרי"ש אלישיב מסכת ראש השנה דף כג עמוד ב

סעודות אין חשיב נוטל שכר להעיד בעדות חדש ואשה וסעודות גדולות עושין להם. הנוב"י בתש' [מהדו"ק אהע"ז כ"ט] כתב לדון בעדות אשה שמת בעלה אם העד רוצה ליקח שכר אעדותו אי הוה בכלל הנוטל שכר להעיד דעותו פסולה. וכתב להוכיח ממשנה דידן דמבואר דכיון דהעידו לאחר מכן עושין להם סעודות גדולות, והרי יש כאן כנוטל שכר להעיד אלא מבואר דבעדות החדש אין נפסל בכה"ג וק"ו בעדות אשה דק"ל כמבואר לעיל בשילהי פ"ק דאינו נפסל מטעם נוטל שכר להעיר. ורק יש לדון בו משום נוגע עיין שם מה שהאריך בזה.

31. ספר שערים מצויינים בהלכה

משנה חצר גדולה כו' וסעודות גדולות עושיין להן בשביל שיהו רגילין לבא. צ"ע מהא דתנן במס' בכורות (כט.) הנוטל שכר להעיד עדותיו בטלין, ועי' ברמ"א (חו"מ סי' לח פי"ח). ועי' בתשו' נודע ביהודה (מהד"ק אהע"ז סי' כט) דפסול זה הוא מדרבנן. וא"כ צריך לומר דהכא הקילו, דהם אמרו והם אמרו, דהא איתא ברמב"ם (קדה"ח פ"ב ה"א) דכל הפסולין להעיד מדברי סופרים פסולין לעדות החודש, ואפשר דהכא אינו בכלל נטילת שכר אלא בכלל נגיעה בעדות, ובתשו' נודע ביהודה (מהד"ק אהע"ז סי' כז) מצדד לומר דנגיעה בעדות יש להכשיר בעדות אשה, אבל מסיק שאינו רוצה להקל.

32. תוספות מסכת ראש השנה דף כג עמוד ב

לא היו זזים משם - לפי שהיוצא חוץ לתחום אין לו אלא ד' אמות וכל החצר חשובה כד' אמות כדתנן בפרק מי שהוציא אוהו (עירובין דף מא:): נתנהו בדיר וסהר וכו' והא דמשמע בההוא פירקא (דף מז: ושם) גבי דיכריא דאתו למברכתא שכל העיר חשובה להם כד' אמות היינו בעיר המוקפת מחיצות והכא בירושלים לאחר שפרצו

בה יונים פרצות דחשיב' כרשות הרבים כדאייתא פרק המוצא תפילין (עירובין דף קא.) ומיהו אשכחן עיר דחשובה כד"א אף בלא מחיצות כדתנן בפרק כיצד מעברין (שם דף נז.) נותנין קרפף לעיר עוד תנן (שם דף ס.) הנותן עירובו בתוך עיבורה של עיר לא עשה ולא כלום ואם לענין יוצא חוץ לתחום נמי נותנין לו כל העיר כולה עם עיבורה כד' אמות אם כן בלא מחיצות נמי תחשיב כולה כד' אמות.

33. טורי אבן מסכת ראש השנה דף כג עמוד ב

ומכניסין את הגדול שבהן. משמע ששומעין דבריו של גדול לחוד ואח"כ של אידך כדתני סיפא והיינו כר"נ דתני' בפ"ג דסנהדרין (דף ל') ואין עדותן מתקיימת עד שיעידו שניהם כאחת ר"נ אומר שומעין דבריו של זה היום וכשיבא חבירו למחר שומעין את דבריו.

34. שפת אמת על ראש השנה דף כג/ב

במשנה מכניסין הגדול שבהן. מ"ש בס' טו"א דמתני' איתא כר"נ בסנהדרין (ל'). שא"צ להעיד כאחד אינו מוכרח למאי דאמרין התם טעמא דרבנן דפליגי עלי' דר"נ משום דס"ל לרבנן דצריכין שיראו כאחד ומקשו הגדה לראי' והכא בקידוש החודש ודאי לא שייך שיראו כאחד. דהא כל אחד רואה בפני עצמו וזה ראה בשעה זו וזה

ראה בשעה זו נמי מהני [דאפי' למ"ד בסנהדרין שם דבעדות קרקע נמי ס"ל לרבנן דבעינן ראי' כאחד אע"ג דאחא קרקע מסהדי. הכא שאני כיון דלדברי העד שראה מולד הלבנה בשעה הקודמת ממילא גם אח"כ היתה נראית כעין הא דאמרי' לקמן האיך מעידים כו' כריסה בין שיני' א"כ הוי כאילו ראו כאחת] **וה"ה בהגדה** ועי' ברש"י דסנהדרין:

35. ספר שערים מצויינים בהלכה

משנה זוג שבא ראשון בודקין אותו ראשון ומכניסין את הגדול שבהן. צ"ע כיצד ידעו מי הוא הגדול, ובמה נקרא גדול, ואפשר כיון שאין שם אלא זוג נוכל להכיר לפי אומדן דעת מי הוא הגדול, דמצינו במס' כתובות (מז.) דאזלינן בתר אומדנא אפילו לענין ממון, כש"כ כאן שאינו אלא מפני הכבוד, ומצינו בכ"מ דהכל לפי ראות עיני הדיין, וכש"כ בב"ד הגדול, ומסתמא הלכו בגדול לפי רוב השנים ולפי רוב החכמה.

36. הרב נבנצל ירושלים במועדיה בין המצרים

כמוכן אנחנו לא מבינים מה זה חטא הלבנה, זה לא מושג בשבילנו, אנחנו לא יודעים לא במהותו של חטא כלפי הלבנה, ולא מה היא נקודת החטא. אין לנו מושג, אלה דברים נסתרים ואינני יודע נסתר, אבל בכל זאת, לפי הנגלה לעין בדברי חז"ל, מה באמת היתה הלבנה צריכה לעשות אם היא חושבת שאין ראוי לשני מלכים להשתמש בכתר אחד? היתה צריכה לבקש או להקטין את עצמה, אבל אם לא רוצה להקטין את עצמה לבקש מה' להגדיל את השמש, ובכך היתה ללבנה דרגה נוספת של קירבת ה', כמו בכל נתינה לזולת שזוכים על ידי זה לקירבת ה', ושרשם של דברים הוא כיון שהקב"ה רק נותן, הוא אינו מקבל שום דבר משום נברא, ואילו הברואים מטבעם מוכרחים לקבל. האדם מרגע שהוא נולד מוכרח לקבל, קודם אויר, ואח"כ חלב ואח"כ בגד, דירה, כל מיני דברים הוא מוכרח לקבל, ובכל זאת כמה שהברואים נותנים לזולת מתקרבים לקב"ה יותר, ככל שלוקחים מהזולת מתרחקים מהקב"ה. וזו לכאורה במושגים שלנו דוגמא לשאיפה רוחנית שאינה תיקון תכלית הבריאה. אם הירח היה מבקש לתת לשמש היה מתקרב לקב"ה, אבל החטא של הירח היה שהוא ביקש שהוא יהיה גדול והשמש קטנה. ומפני שהוא ביקש להיפך להקטין את השמש שרק הוא יהיה גדול הוא מתרחק מהקב"ה. זה במילים שלנו, את הנסתר שבזה אנני יודע. המוסר בשבילנו, בשביל השכל שלנו, כשרוצים להקטין את הזולת מתרחקים מהקב"ה, כשרוצים את טובתו של הזולת, להגדיל את הזולת מתקרבים לקב"ה.

ואהרון. כי ברוחניות צריך לבקש הרבה. היא מבקשת לפי דרשה אחרת בגמ' זרע שמושח שני אנשים, זרע שמושח את שאול ואת דוד, זאת אומרת כל המלכות, גם המלכות של זרע רחל וגם המלכות של זרע לאה, הכל הבן שלה ימשח. מה יש אם ימשח רק מלך אחד! לא! ברוחניות צריך לבקש מה שיותר. בגשמיות צריך להסתפק במועט.

אבל למרות זאת, אמנם צריך לבקש מה שיותר, צריך לשאוף מה שיותר, וזו ודאי גם השאיפה של הירח להיות מה שיותר ברוחניות, הירח לא היה צריך גשמיות, הוא חיפש רוחניות. אבל גם לשאיפה לרוחניות ישנה הגבלה מחייבת, שלא ייתכן לזכות לדרגה רוחנית כשעוברים עליה, שאיפה זו לרוחניות חייבת להיות באופן שאינו על חשבון אחרים – שלא לדחוק את הזולת, צריך לשאוף לגדולות, אבל לא לדחוק את הזולת.

שמעתי מאדמו"ר הגרשז"א זכרונו לברכה לחיי העולם הבא שהנצי"ב פעם כטוב ליבו בשמחת תורה, ניגש אליו תלמיד וביקש ממנו ברכה. הנצי"ב בירך אותו שיצליח בלימוד ויהיה גדול, עשיר וימצא שידוך טוב. אומר לו התלמיד: לא, לא זאת הברכה שאני מבקש. שאל אותו הנצי"ב: איזו ברכה אתה מבקש? אמר לו התלמיד: אני מבקש להיות רשכבה"ג. אמר לו הנצי"ב: שוטה שבעולם, אני מוכן לברך אותך, אני לא מוכן לקלל את כל ישראל, שכולם יהיו יותר קטנים ממך. למה אני צריך לומר את זה? שאתה תהיה גדול בסדר, אבל לא שכולם יהיו יותר קטנים ממך. צריך לדעת ברוחניות לבקש לגדול, אבל לא לדחוק את הזולת.